

Asia: VN/14613/2023

Ympäristöministeriön asetus purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksestä

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit pykälään 1, Purkumateriaali- ja rakennusjätteselvitys:

Mitä viime kädessä tarkoitetaan rakennusjätteellä? Tämä on epäselvää, koska esim. pakkausmateriaalit ja hukka suljetaan pois veloitteesta. Jos rakennusjätteen määritelmää ei selvennetä, kuvaako asetusta paremmin nimi "Asetus purkumateriaaliselvityksestä"

Selvitystä ei rakentamislain tarkoittamalla tavalla edellytetä hankkeissa, joissa purkumateriaalien määrä on vähäinen. Perustelumuistiossa on avattu sivulla 7 tarkemmin vähäisyyden arviointia. Perustelumuistiossa on esitetty arvioinnin lähtökohtana, että kaikki kokonaisten rakennusten purkuhankkeet sisältyisivät selvitysveloitteen piiriin ja toisaalta, että yksittäiset kylpyhuoneremontit tai yksittäisten asuntojen remontit eivät selvitystä edellyttäisi. Miten vähäisyyttä tulisi näkemyksesi mukaan hankkeissa soveltaa?

Purkuluvanvaraisuus on sinänsä jo riittävä vähäisyyden mittari.

Kommentit pykälään 2, Purkumateriaalit:

Lainsäädännön kuuluu olla linjakasta ja toimintaympäristön muutokset ennakoitavissa. Vaikka ymmärrämme tarkoituksen, ei ole järkevää, että erilliskeräysvaatimukset ovat erilaisia. Se luo sekavan tilanteen sekä viranomaisille että rakennushankkeeseen ryhtyville.

Tarkemman erilliskeräysjaottelun tarjoaminen voi olla järkevää, mutta esimerkiksi mineraalivillan muuttaminen eristeeksi lisää raportoinnin epätarkkuutta: mineraalivilla voi tarkoittaa lasi- tai kivivilloja, joilla voi olla toisistaan poikkeavat käyttökohteet. AHA-materiaalien tilastointi esitetyllä tavalla ei vaikuta järkevältä: tilastointi ei ole linjassa AHA-kartoituksen ilmoitustapojen kanssa.

Perustelumuistiossa sanotaan: "Purkamisessa syntyvien materiaalien tunnistaminen ja niiden määrätieto voisi perustua esimerkiksi rakennuksen alkuperäisiin suunnitteluasiakirjoihin tai jo tehdyn purkukartoituksen tietoihin."

Koska purkukartoitus voi perustua myös alkuperäisiin suunnitteluasiakirjoihin, voisiko purkukartoitus olla purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen ehto? Purkukartoitus voidaan täydentää myös

kenttähavainnoilla, varsinkin jos alkuperäisiä asiakirjoja ei ole. Tämä edesauttaisi digitaalista tiedonkeruuta materiaalien ominaisuuksista.

Pidämme tärkeänä, että asetus luo minimivaatimuksen uudelleenkäytölle, sillä pelkkä pyrkimys ei riitä. Toisaalta tilastointi tällä tavalla voi mielestämme johtaa vääriin laskelmiin / tuplalaskelmiin, koska laskennallisesti massaa häviää alku- ja lopputilanteen välillä.

Pidämme tärkeänä, että asetuksessa kehoitetaan käyttämään purkukartoitusta. Olisi toivottavaa, että purkumateriaalit ja rakennusjätteet raportoitaisiin samalla tavalla, jotta vähennettäisiin byrokratiaa ja työtä. Asetus on epäselvää tarkkuustasojen määrittelyn osalta. Pykälän 2 yhteydessä tulisi vähintään perustelumuiustion tasolla esittää edellytettävä tarkastelun tarkkuustaso. Esimerkiksi hiilijalanjätkilaskennassa edellytettävä tarkkuustaso on 95 % rakennuksen materiaaleista. Tämä vaikuttaa raportoinnin tarkkuuteen sekä materiaaleihin, joita on hyvin pieniä määriä.

On hyvä, että jäte- ja rakennusmateriaalien tilastointia pyritään parantamaan. Tässä kuitenkin yhä lähtökohtaisesti ajatustasolla luokitellaan purkumateriaalit jätteeksi. Purkukartoittaminen ja muu uudelleenkäytön ennakkosuunnittelu pyrkivät nimenomaan välttämään rakennustuotteiden muodostumista jätteiksi. Purkumateriaalien luokittelu jätteeksi, vaikkakin vain tilastointia varten, vaikuttaa psykologisesti haitallisesti niihin mielikuviin, joita toimijat liittävät uudelleenkäytettäviin tuotteisiin.

Ehdotuksessa on kaksi eri vaihtoehtoa pykäläksi 2 koskien selvityksen keskeistä sisältöä, purkumateriaaleja. Kumpaa jaottelua tulisi näkemyksesi mukaan käyttää asetuksessa? Vaihtoehto A:ssa on esitetty purkumateriaalien jaottelu kierrätyksen ja hyödyntämisen näkökulmasta, minkä vuoksi jaottelu poikkeaisi hieman jäteasetuksen 26 §:n rakennus- ja purkujätteen erilliskeräysvaatimuksista. Tarkemmat perusteet poikkeamiselle on esitetty perustelumuiustiossa sivuilla 8-9.

Vaihtoehto A

Kommentit valintaasi

Vaikka Vaihtoehto B olisi linjassa jätelainsäädännön kanssa, siinä on riski, että purkumateriaalit tulkitaan edelleen juridisesti jätteeksi. Vaihtoehto A on mielestämme oikea valinta, koska asetus tähtää purkumateriaalien uudelleenkäyttöön Toisin sanoen asiaa pitää lähestyä käyttökelpoisten materiaalien näkökulmasta, ei jätteen näkökulmasta.

Vaihtoehto A:han pitää tehdä kuitenkin vielä muutoksia, koska sekä materiaalityyppeihin että ilmoitettaviin yksikköihin tarvitaan vielä tarkennuksia. Esimerkiksi muovi- ja lasipohjaiset eristeet voivat kuulua yhtä aikaa kahteen ilmoitettavaan yksikköön.

Kommentit pykälään 3, Vaarallisia aineita sisältävät purkumateriaalit:

Pykälässä on epäselvää, miten vaarallisia aineita sisältäviä materiaaleja tulee kohdella. Tähän kaivataan tarkennuksia. Kuten aiemmin on todettu: tämän pitäisi olla linjassa AHA-kartoituksen

kanssa. Myös prosessin näkökulmasta on epäselvää, miten tai milloin selvitystä päivitetään. Tämä on syytä tarkentaa, koska purun toteutus usein poikkeaa purkusuunnitelmasta. Prosessin hallinnon ja kustannusten näkökulmista pitää välttää ylimääräistä byrokratia. Arvio siitä, miten asetus vaikuttaa yritysten ja viranomaisten työmäärään sekä uudelleenkäytettävien tuotteiden hintoihin ja kilpailukykyyn rakennustuotemarkkinoilla pitää ottaa huomioon tarkemmin.

Kommentit pykälään 4, Maa- ja kiviainekset:

Muotoiluehdotus seuraavaan kohtaan:

” Selvityksen on sisällettävä arvio pilaantumattomien maa- ja kiviainesten tyypeistä seuraavan jaottelun mukaisesti.” -> ”Selvityksen on sisällettävä arvio maa- ja kiviainesten määristä seuraavan jaottelun mukaisesti: ”

Perustelu: aiemmin pykälässä vaaditaan erottelua pilaantumattomien ja pilaantuneiden välillä.

Kommentit pykälään 5, Purkumateriaali- ja rakennusjäteselvityksen päivittäminen:

Olisi harkinnan arvoista, voidaanko purkukartoitus ja siirtoasiakirja viedä SIIRTO-järjestelmään sen sijaan, että luodaan uutta dokumentointivelvoitetta lomakkeineen.

Toivomme täsmällisempää tietoa siitä, miten SIIRTO-rekisterissä aiotaan käsitellä purkukohteiden henkilö- ja kiinteistötietoja. Toivomme myös enemmän tietoa siitä, miten tieto materiaaleista voidaan saada käytettävissä muodossa ulos järjestelmästä, t.s. tavalla joka tukee rakennustuotteiden uudelleenkäyttöä. Tämä edellyttää tarkempaa tuotetietoa kuin esim. materiaalien tonnimäärät.

Kommentit pykälään 6, Tietojen ilmoittaminen:

Pyydetään huomiomaan tarkennuksia tiedoista edeltävistä pykälistä.

Sen lisäksi voi harkita vaatia ilmoittamaan tiedon siitä, miten materiaalit aiotaan myydä, ellei toimija käytä niitä itse uudiskohteessa.

Kommentit pykälään 7, Voimaantulo:

Ei kommentteja

Muita huomiota ASETUKSEEN liittyen:

-

Huomioita ja kommentteja PERUSTELUMUISTION sisältöön:

Asetuksen näkökulmasta tilastointi ja raportointi on tärkeä tapa edistää uudelleenkäyttöä. On kuitenkin tärkeää harkita mitä tietoja ilmoitetaan ja miten, koska jätteen ja uudelleenkäytön logiikat

ovat erilaisia, jopa toisensa pois sulkevia. Rakennusosien uudelleenkäytön edistämiseksi oleellisia tietoja ovat osien määrät, mitat ja tekniset ominaisuudet, eivät tonnit. Asetuksen vaarana on tosiaan, että se nojaa liikaa ”business-as-usual” menetelmiin eikä tunnista riittävästi uudelleenkäytön potentiaalia ja edellytyksiä. Uudelleenkäytössä tuotteiden turvallisuus ja kelpoisuus ovat ensisijaisia. Siksi onkin tärkeää rakentaa esim. ilmoitusveloitteet uudelleenkäytön näkökulmasta jätteen näkökulman sijaan, ja niiden pitäisi olla velvoittavia. Esim. Norjassa on nyt jo pitkälle menevät säännöt siitä, miten rakennus-/purkujätteen pitää käsitellä uudelleenkäyttöä varten (ks. <https://pub.norden.org/us2023-441/us2023-441.pdf>)

Paul Jonker-Hoffrén

Jonker-Hoffrén kirjoitti lausunnon ReCreate-projektin, Ethica Oy:n, Spolia Design Oy:n, A-Insinöörit Oy:n, Rakennusasiaintoimisto Aarre Oy:n ja Janne Keräsen kanssa.